

Vámos Miklós

DUNAPEST

Vámos Miklós

DUNAPEST

— *regény* —

ATHENAEUM

Copyright © Vámos Miklós, 2020

Minden jog fenntartva.

Kiadta az Athenaeum Kiadó,
az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
1086 Budapest, Dankó u. 4–8.
Telefon: 1-235-5030
www.athenaeum.hu
www.facebook.com/athenaeumkiado

Minden jó könyv egyforma abból a szempontból, hogy igazabb, mint ha valóban megtörtént volna, és miután elolvastuk, úgy érezzük, hogy velünk történt, tehát már miénk az egész, a jó, a rossz, az öröm, a lelkifurdalás, a bánat, a figurák, a helyszínek és az időjárások. Ha ezt adhatod az embereknek, író vagy.

Ernest Hemingway

(Öreg újságíró jelenti, 1934, *Esquire* magazin.

E. H. ekkor 35 éves.)

Az ebben a regényben szereplő történelmi, illetve létezett személyek életéről mások által leírt tények szerepelnek a szövegben, összekeveredve azzal, amit az olvasottak alapján elképzeltem. Fiction és non-fiction szeszélyes gubanca. Ha valakit akaratom ellenére bánt vagy sért némelyik bekezdésem, fejet hajtva kérek bocsánatot. Bárcsak az érintett milliókat követnék meg azok, akik... tudjuk, kicsodák. Naponta szégyenkezem, helyettük és a nevükben.

VM

A felhők falkába gyűltek, s röptek arrafelé, amerre vitte őket a nyugati szél, a folyón át, a dombok közé. A magyar főváros olyasféle időjárással fogadta, amilyen Hertfordshire-ben szokott lenni ilyenkor. Igaz, ott nem minden évben van nyár. Linda úgy tudta, az óceán belátható közelsége teszi. A magyaroknak nincsen tengerük. Richard, a néhai férje panaszos hangon fejtette ki, hogy volt, csak a második világháború után elvették tőlük a nagyhatalmak. Minek vették el, nekik ott az összes!

Nem ez volt Linda egyetlen hülye kérdése e kicsi országgal kapcsolatban. Amikor megismerkedett a magyar származású, ám már Angliában született férfival, ő tizenévesként még semmit se tudott a világról. A főváros nevét is félreértette: DUNAPEST. Azt hitte, a keresztező folyó miatt. Később tudta meg Richardtól, hogy Buda a dimbes-dombos, Pest a lapos rész, és van még Óbuda, e három egyesült. Buda is, Pest is szénégető kemencét jelentett, Linda már elfelejtette, milyen

ősi nyelven. Richard mintha keltát mondott volna, á, nem valószínű, kelták, Európa közepén?

Lindának tökéletesen elege lett. Ilyenkor okosabb, ha az ember hátradől, behunyja a szemét és sodródik. A dolgok előbb-utóbb megoldódnak. Ha mégsem, úgylis hiába kapálózol. Lehet, hogy ez esetben a kudarc maga a megoldás. Ilyen alapon váltott jegyet a Luton reptéren az első gépre, amelyre kapott. Az történetesen Budapestre indult. Égi jel? Ő azt se tudta, hogy a magyarok a repteret Franz Lisztről, az osztrák zeneszerzőről nevezték el.

Amint az ingabusz elvitte a város közepére, Linda beült egy taxiba, kérte a sofőrt, ajánljon neki egy kávéházat, ne drágát, hanem jót. Kanyarogtak, majd a folyóval párhuzamos utcára jutottak. Nagy parknál tette ki a sofőr. Linda hitelkártyával fizetett, mert lehetett. Nem adott borravalót, pusztá szórakozottságból.

A kőlapokkal burkolt sarokházat, amelynek földszintjén a folyóról elnevezett kávéház működik, 1938-ban adták át, mint az a bejáratnál kifüggesztett fekete-fehér fotó aláírásában olvasható, persze csak annak, aki beszél az itteni nyelvet. Linda mindössze néhány szót tanult Richardtól, *zeretlek, zerelem, egesegedre, bosanat, servus*. Meg azt, hogy mindkettejük keresztnéve magyarul ugyanaz, mint angolul vagy franciául, picit más kiejtéssel.

Áldogált egy darabig az üveges ajtónál, átellenben a vaskerítéssel körülvett parkkal, hallgatta az itteni madarak énekét. Nem különbözött az angliaiakétól. Jó

ritmusérzéssel lépett a bejárat fedett előterébe, abban a pillanatban a szürke selyempikkelyes égből zuhogni kezdett. Ez meglepte, a férje sokszor mondogatta, milyen szokatlan neki Budapest, ahol olyan ritkán esik. Úgy látszik, bárhová megyek, Nagy-Britannia velem jön, gondolta Linda. Miért nem Franciaország? Az volna az én hazám. De már túl régen elsodort onnan a vakszerencse.

A belső csapóajtón keresztül tágas, L alakú helyiségbe jutott, nagy üveglablakok szegélyezték. Megállt a süteményespultnál, bámulta a gazdag választékot, fekete *Super Dry* hátizsákját a gurulós bőröndjén pihentette. Kint is voltak asztalok, onnan az emberek most rohantak be Linda két oldalán. Érdekes módon nem léptek elébük a pincérek, így habozás nélkül foglalták el a szabad helyeket. Őneki nem maradt. Fürkészte tovább a pultba épített vitrin polcain a süteményeket. Tudta, a magyarok világbajnokok édességben. Egy korábbi látogatásáról emlékezett a habos, csokis desszertre, valamilyen galushka... orgazmikus élmény.

Fölbukkant egy sötét kötényes felszolgáló, kérdezett valamit, ő angolul válaszolt, hogy leülne. A pincér fölfelé mutatott. Linda ekkor vette észre, hogy van galéria is, felcuccolódott a lépcsőn. Itt még mutatósabb volt az ablaksor, látszott a park, mögötte az út, s azon túl a széles folyó, a víz mintha vonaglott volna a szürke esőcseppek sorozatlövései alatt. Egek, hogy zuhog!

Odafönn valamennyi asztal üres még, Linda elfog-

lalta a legközelebbit. Gimnazista korában nyaranként idénymunkázott egy tengerparti kávéházban, Antibes kikötői részén, azóta szolidáris a felszolgálókkal – ez a márványfedelű asztal van a legközelebb a lépcsősorhoz.

Zörömböltek az esőcseppek az üvegen, mintha kifejezetten erre húzná őket valamiféle titokzatos erő, pedig nem fúj a szél, a fák levelei mozdulatlanul áztak, csillogtak a szűrt fényben. Lehet, hogy a *global warming* miatt Magyarország is esősebb hely lett? Ki tudja. Ha esik, ha fúj, itt vagyok... most kéne egy terv, hogy mit csináljak ebben az idegen városban. Kezdem azzal, hogy szerezzek szállást. Esőben nem túl jó ötlet az utcán éjszakázni.

Állítólag a világ forrósodása miatt évtizedeken belül az alacsonyan fekvő tengerparti részek víz alá kerülnek, nincs menekvés. Veszélyeztetett Hollandia és Belgium parti szegélye, Anglia sincs biztonságban, a francia Riviéra is eltűnhet örökre. Ó... Antibes bele-süllyedhet a tengerbe. E gondolattól éles szúrást érzett a gyomorszája környékén.

Eszébe jutott az a réges-régi délután, amikor ugyanezt érezte Lyonban. Odaszökött, szerelmi bánatában. Mindig tetszett neki a Rhône-Alpes terület központja, a várost a szokásos egy helyett két folyó keresztezte, a Rhône és a Saône. Aznap mégis haragudott Lyonra – ahelyett, hogy magát hibáztatta volna, amiért fölugrott az első vonatra Nice-ben. Nizza, az olasz neve Linda szerint rongyrázósabb, talán mert a villa szóra emlé-

keztet. Ugyanilyen váratlan döntéssel szállt le Lyonban. Nem keresett szállást, egy padon gondolta múltatni az időt hajnalig. Büntetni akarta magát, ha már azt a fiút nem tudta büntetni, aki becsapta és cserben hagyta. Rendőrök rázták fel, s mivel semmi hajlandóságot nem mutatott, hogy válaszoljon a kérdéseikre, bevitték az őrsre.

A budapesti őrszobát nem akarta kipróbálni. Rendelt magának kávé, mézzel és tejjel, meg egy sárga süteményt, melynek a teteje marcipánosnak látszott. Szegény Richard, élt-halt a marcipánért. A kórházba is azt kellett bevinni neki az utolsó napokban, pedig akkor már enni se tudott, infúzióval táplálták. Nem baj, csak hadd lássam, mondta, vagy inkább suttozta.

Amikor az állapota addig romlott, hogy a beszéde sziszegéssé vált, Linda odatapasztotta a fülét a szájához, de még így se tudta felfogni, hogy mit akar mondani. Egyszer bevitte a kis diktafont, amelyet fordításhoz használt, s rögzítette a férfi nyöszörgését. Gyanította, hogy e végső stádiumban talán magyarul beszélt.

Richard Leedsben jött a világra, anyja és apja 1937-ben menekült ki Budapestről, a faszizmusból. Linda sose tudta elképzelni ezt a menekülést, hetekig tartó gyaloglás, tehervonatozás és hajózás filmjelenetei kavaroztak az agyában, utóbbi a normandiai partraszállás híradófelvételei nyomán. Sajnálta, hogy nem faggatta ki az anyósát, azt is fölvehette volna a diktafonnal. Apósa sose volt, Richard apja meghalt, mire ők ketten össze-

találkoztak. Emlékét egy folyosó őrizte a *University Centre at Leeds City College* kockaépületében, óra névezték el. Az özvegye sokszor kifakadt: Egy folyosó, az isten szerelmére, egy csupasz folyosó! – sokáig harcolt egy bronz mellszoborért, de hiába.

A pincér bőrbe kötött étlapot nyújtott át, s kérdezett valamit a maga nyelvén, Linda nem értette, a kezével igyekezett jelezni, hogy mit inna. A buborékmentes ásványvizet sikerült elmutogatnia. Fog ez menni. Amikor a fekete kötényes férfi ellendült az asztaltól és leszaladt a lépcsőn, Linda már bánta, hogy nem egy pohár száraz vörösbort kért, franciát, ha van nekik, esetleg bordeaux-it. Talán majd később. Ha hozza a pasi a vizet, meg kell kérdezni a wifijelszót, Linda telefonja érzekelte, hogy van nekik, ugyanaz a neve a hálózatnak, mint a kávéháznak. Szemét végigfuttatta az ételeken, szerencsére angolul, németül és franciául is odanyomtatták, tele hibákkal, mindegy, most nem a katedrán vagy.

Rémlett neki, hogy Richard egy bizonyos, hússal töltött palacsintát szeretett, igyekezett előállítani baldocki konyhájukban, kevés sikerrel. Egyetlen ilyesmit talált, az előételek között. H-o-r-t-o-b-a-g-y-i. Hogyan ejtik? Próbálgatta némán.

Ortobagi.

Ortoédzsi.

Ortobegi.

Sejtette, órákig üldögélhet a Duna mentén, mire eláll az eső, és akad megfizethető Airbnb.

A nagy hosszú sziget két ágra osztja a folyót a főváros északi határvonalánál. Itt nem szabad fürdeni, mert nincs úszómester. E szabályt sokan megszegik. A kajakkal, kíl bóttal vagy kenuval érkezők partra szoktak szállni a sziget homokos peremén, pedig ezt sem szabad, a tisztítóberendezések védelme miatt, végig a vízművek területéhez tartozik. Hiába, a plázs jellegű földszáv hívogató, szép időben legalább tucatnyian napoznak a kihúzott hajóik mellett, s ugyanannyian lebegnek a vízben, ahol csak bokáig ér. A sodrás úgy mocorgatja az emberi testeket, ahogyan a szél szokta a fűzfák földig érő ágait.

Vas Dani minden hétvégén fölevezett. A Népsziget utolsó csónakházából indult, amely történetesen egy kiszuperált uszály. Előbb kicsit lefelé kell indulni, megkerülni a déli szigetcsúcsot, majd fel a bal oldali ágba a sodrással szemben, amíg elér a földszávhoz. Ha mázlija van, hibátlan alakú lányokat talál a parton és a vízben, megszólítani nem meri őket, olyan kidolgozott a testük. Többségük profi kajakos, vagy az volt. Dani szeret evezni, de túl későn, húszas éveinek közepén kezdte. Addigi élete – puhány, szemüveges értelmiségi – helyrehozhatatlan károkat okozott a szervezetében. Biztosra vette, hogy ezek az erős csajok szóba sem állnak vele. Nemcsak lagymatag izmai és kis pocakja miatt, hanem mert talán már öreg hozzájuk, amióta kopaszodik, idősebbnek látszik.

Újabban heti egyszer biciklizett is, hol északnak, hol délnek, amerre a bringa vitte. Igen óvatosan, mert

mindjárt az elején összeütközött egy Škodával. A kocsis vezetője a haját tépte, s perrel fenyegetőzött. Pedig ő nem tartotta be a jobbkéz-szabályt. Mire azonban Dani erre rájött, már aláírt egy nyomtatványt, amely szerint takarásból hajtott az úttestre. Hálísten, a helyszínelők mégis neki adtak igazat, per nem lett, csak lassan gyógyuló térdcsonttörés. Dani értékelte, hogy nem a feje zúzódott össze, lett volna rá esély, sose hordott bukósisakot. Számított rá, hogy emiatt megbüntetik a rendőrök, de nem hozták szóba.

Térd nélkül jobban boldogulok, mint fej nélkül, mondta a barátainak. Pontosabban annak az egynek, aki még volt neki. Kádár Ákost munkakapcsolatban ismerte meg, tíz-tizenöt éve. Vas Dani szerkesztette az egyik könyvét, és örömmel tapasztalta, hogy Ákos nem veszi a szívére a kritikai észrevételeket. A javítási ötleteket kivétel nélkül elfogadta, vállvonogatásszerű mondatokkal: Úgy is lehet!

Kádár Ákos göndör hajú, időnként szakállas, kevés beszédű ember volt, aki még nem ismerte, kissé ijesztőnek találhatta, pedig a légynek se tudott vagy akart volna ártani. Könyvei kivétel nélkül a zenével kapcsolatosak, komponisták, karmesterek életrajzai, esszék operákról és szimfóniákról, ilyesmi, és Dani ehhez nem értett. Annál inkább ahhoz, hogy utánanézzon tényeknek, rendre kiszúrja a magyartalanságot, a pongyola fogalmazást vagy a stiláris ügyetlenséget.

Egyáltalán, mintha Ákosnak nem volna olyan fontos a nyelv, a mondat, a bekezdés. A könyvek korrek-

túrájában annyira kevés változtatást tett, hogy Dani föltételezte, talán át sem olvassa őket rendesen. Amikor rákérdezett, Ákos oldalra döntötte a fejét: Mire idáig jutunk, már untatnak a szövegeim. Dani elképedt: Nem tartasz attól, hogy voltaképp... esetleg... az olvasókat is untatod? Tartok, de mit tehetnék, csináltam, ahogy tudtam, aki tudja, csinálja jobban! – csak később árulta el, hogy ezt egy névtelen kódexíró írta a művére. Nyilván latinul.

Kádár Ákos az élet más területein volt makacs, sőt rendíthetetlen: a kedvteléseiben nem tűrt lazaságot. Teniszben, gitározásban, főzésben, kajakozásban. Ezzel aztán sikeresen elriasztotta magától azt a kevés nőt, akiknél nem talált kizáró okot rögtön az elején. Dani rendszeresen korholta: Légy már egy kicsit megértőbb! – ez azonban Ákos egyik fülén be, a másikon ki.

Néha együtt eveztek. Ákos a Rómain lakott, közel a parthoz. A társasház kertjében két lebetonozott, E alakú fémidomot csináltatott a csónakjainak. Fölül az egyszemélyes kajakját tartotta, középen a túrakenut, lent az evezőket. Ákosnak fontos, hogy mindent úgy csináljon, ahogyan a profik. Ha együtt mentek, főleg ha közös hajóban, diktálta a ritmust, önféjűen kormányzott, s vezényelt hátulról, mint egy törzsőrmester. Dani soha nem reklamált, feltétel nélkül elfogadta Ákos szaktudását vízi ügyekben.

Ha kikötöttek valamelyik sóderos rézsűn vagy homokos partszakaszon, Ákos biztonságba helyezte a hajót és az evezőket, majd belegázolt a folyóba csípőig.

Képes volt órákig ácsorogni a vízben, bámészkodott, mintha langyos fürdőben ázna, nem pedig a mindig hűvös Dunában.

A kis hölgy ugye a ház lakója, nemde, mer akkor kap tíz százalékot! – az ismerős pincér hajlongott, akár egy színész a tapsrendben: Szabad a kedves nevét? Juli, Tóth Juli, felelte ő, s átvillant az agyán, hogy vajon a pincér srác elkérné-e a telefonszámát, ha nem ilyen helyzetben találkoznak.

Tóth Juli... semmi kis név, de ő már megszokta. Inkább akkor jön zavarba, ha kérdik, mi a foglalkozása. Más az, amivel foglalkozom, hogy legyen pénzem, és más az izé... szal, a hivatásom. Nem olyan könnyű kimondani, hogy festő vagyok. És grafikus. Sajnos hogy nem végeztem el a képzőművészetit, csak az első év végéig jutottam. Te jó világ! Háromszor felvételiztem, mire sikerült bejutnom, az volt a szívem minden vágya, és néhány hét alatt elcsesztem. Hülye kis pé voltam! Egyszerűen nem hittem el, hogy megbuktatnak, csupáncsak azért, mert nem adtam be egy rajzot. Addig Majoros prof agyba-főbe dicsért, én lettem az évfolyam bezzegyereke, a nagy tehetség. Aztán... hm.

Tóth Juli egy könnyelmű estén lefeküdt Majorossal, a Kossuth-díjas festőművésszel. Hamar kitudódott – mindig minden kitudódik. Ő észre se vette, meg se hal-

lotta, miket dumáltak a többiek a háta mögött. Szerintem akkor is oké lettem volna, ha nem dugok a proffal, bár... nem tom. Ki számít arra, hogy pont az a csávó, aki... akivel... aljasul hátba támad! Utána azzal védekezett: Julika, köztudott, hogy viszonyunk van, nem kivételezhetek veled. Tényleg? Te jó világ!

És milyen az élet! Akkor átmenetileg rendes festő lettem, szobafestő-mázoló. Segédmunkásnak szegődtem apám egyik haverjához, Andi bához. Az öreg már félig-meddig nyugdíjba vonult, de még vállalt kisebb lakásokat.

Nem számítottam rá, milyen élvezet a sebhelyes falak alapozása és háromszori átfestése. Andi bá leraasztgatta az ajtó- és ablaktokokat, a konnektorokat és a villanykapcsolókat, nekem arra sose volt szükségem, biztos a kezem, nem pacsmagoltam össze semmit. Ha a kuncsaft tétovázott, milyen színt kérjen, Andi bá odaadta neki a viharvert Pantone-skálát, hadd lapozgassa a számárfüles színtartonokat, abból válasszon, a számuk alapján vehetjük a festéket. Én inkább kikevertem gyorsan néhány árnyalatot maradék festékből, ami szerintem illene a szobához – és hozzájuk. Igyekeztem rábeszélni őket, hogy különböző színűek legyenek a falak, az a vagányság. Néha hallgattak rám, néha nem. Szerették a munkámat, megbecsültek. Kár, hogy folyton hányingerem lett a hígítók szagától, különben máig színes falakkal és ajtókkal foglalkoznék.

Azóta főleg rajzoló. Megszállottan, mindenütt, szünet nélkül. Ha nincs nálam vázlatkönyv, bármire, szal-

vétára, blokkra, újság szélére. Ha ceruza sincs, hát fejben, s imádkozom, maradjanak meg ezek a rajzok az agyamban, amíg hazaérek. Te jó világ, milyen isteni dolgokat csinálok fejben! Én vagyok a legjobb fejrajzos a világon. Szerintem.

Tóth Juli legjobban a kávéházban szerette csinálni. Amikor várt valakire. Az emberek mindig késnek. Ami azt illeti, ő se pontos, mert ő meg előbb érkezik, legalább tíz perccel. És fejrajzolja a többi vendéget, amíg észre nem veszik, akkor gyorsan félrefordul. Néha kínos helyzetbe kerül, úgy oldja meg, hogy mosolyogva odamegy: Bocs, Juli vagyok, összetévesztettek valakivel, ne haragudj! Halványlila gőze sincs, elhiszik-e. Van, aki sejti, hogy hazudik, de úgyse tudják bebizonyítani.

Szokott itt ülni egy-két híres ember, képviselők is, átjönnek a parlamenti irodaházból, amit az idősebbek még mindig Fehér Háznak hívnak, állítólag az volt a szocializmusban a pártközpont.

Amikor nem figyelnek rá, Tóth Juli a furcsább fejeket rajzolja. Most azt a két csávót skiccelné, akik a nagy bőrgarnitúrán pöffeszkednek. Nem az ő nemzedéke, harmincasok, az elején. Lehet, hogy a végén, csak jól tartják magukat. Vagy egyik így, a másik úgy. Az egyik szemüveges, és kopaszodik. A másik szakállas, és őszül is.

Ebben a kávéházban mindig azért megy a harc, hogy ki foglalhatja el a bőrkánapékkal körülvett asztalt, a pincérek sokszor ráteszik az üvegtáblát, hogy *reserved*, pedig nem is, aztán királyi kegyként engednek

oda olyanokat, akiktől nagy borraivalót várnak. Van még három kispárnitúra, az összes többi helyen asztalok, egyenes derekú székekkel. Rajzolni ezeknél jobb.

Szal van még az a kis fekete nőci a repülő's bőröndjével, fenn a galérián. Harmincöt? Negyven? Magas és sovány. A földszintet nézegeti, nem a kilátást, pedig onnan jól fest a park és a folyó. Látszik a sziget meg a dimb-domb túlsópart. Van egy zsidó mondás, hetekkel ezelőtt hallottam, már elfelejtettem, kitől: Nem a szépben kell élni, hanem a szépre kell látni! Ebből a szempontból elégedettek lehetnek, akik errefelé laknak. Én is. Szeretek itt élni. Apámtól kaptam. Tök más. Horrorárakat kérnek errefelé, a folyóra néző lakásoknál legalább egy millát négyzetméterenként. Mikorra tudtam volna összekuporgatni annyit, amennyit a kis lakásom ér? Sohanapján kiskedden, ahogy a dédi mondta.

Ó, a drága dédi. Szegény. Ő is szeretett volna ideköltözni, de addigra már nem élhetett egyedül. Anyáéknál lakott a személyzetiben. Apu talán oda se adta volna neki, ezer éve elvált anyutól.

Azon a szombaton már reggel légiriadóra számítottak, a magyar rádió korai leadása célzott rá. De aztán mégse szólaltak meg a szirénák, nem történt semmi. Szokatlanul hűvös szelek fújdogáltak, noha a nyári nap éles fényekbe borította az utcát.

Megrakott stráfkocsi kanyarodott a keramitkockás kövezeten a bejárathoz. A két természetes ló a *prrrr!* hallatán engedelmesen megállt. A fuvaros bedöfte az ostort az ülés mellé erősített fémcsőbe, és leugrott a bakról. Hátról, a bútorok közül kiszálltak a tagbaszakadt hórukkosok, egyikük a vállán hozta a karikába tekert gurtnit. Lekászálódott két idősebb úr is. Mind az öten fölnéztek az impozáns bérpalotára, amely előtt mintha az égen úszó bárányfelhők is fejet hajtanának. A fémváz, kerek tetejű dupla üvegajtó mellett ott lógott a falon a hatágú csillag. MÉR ebbe a szép és modern házba telepítik őket? – gondolta a fuvaros irigyen. Már megint a kurva zsidók járnak jól.

A portás elébük kacsázott, megkérdezni, mit akarnak. Egészen fürgén mozgott, ahhoz képest, hogy csak egy lába volt, meg persze két mankója. A bútorok láttán biccentett, dirigálni kezdett, hogy miként nyissák ki a kapu szárnyait a bepakoláshoz. Törekeny, öltönyös öregúr érkezett az előcsarnokból, próbált tessék-lássék segíteni. Madárfején megritkult a haj, oldalt a fürtjeit hosszúra növesztette, s ráfésülte a koponyája tetejére, hogy azt a benyomást keltse, mintha odaragasztotta volna őket.

Jól van, Ernő, majd én vigyázok itt, te menj föl a negyedikre, nyisd ki az ajtót! – javasolta az egyik idősebb úr. Az emberke szófogadóan indult hátra a tágas, márványborítású előcsarnokban, amely őt színházi *foyer*-ra emlékeztette. Elhaladt a portás fürkéje mellett, a sarokban két takaros személyfelvonó állt a lakók rendelkezésére, jelenleg mindkettő a földszinten.

Akkor most itt fogunk élni... egy darabig, gondolta Ernő. Reméljük, csak hetekig. Talán nem lesz rossz... nem lesz *annyira rossz*. Tudta már, e ház puccos lakói szeretik azt mondani: ez a főváros legkiválóbb, leg-elegánsabb, legmodernebb Bauhaus bérpalotája. Ernő azonban egy műkritikus barátjától hallotta, hogy a tervezőknek – a nevüket alumíniumbetűk hirdették a bejárat mellett: Domány Ferenc és Hofstätter Béla – semmi közük a Bauhaushoz, persze, a stílus hatott rájuk. Mindketten zsidók, vélhetőleg éppen ezért kapták a megrendelést, az e nehéz időkben ritkán tapasztalt szolidaritás példajaként.

Eredetileg két egymásba érő luxusbérházat álmodtak ide, a Pozsonyi út 38–40.-be, a hatvani cukorgyár – hivatalosan: Alföldi Cukorgyár R. T. – nyugdíjpenztárának megrendelésére. A báró Deutsch (később Hatvany) família legidősebb férfi tagjait cukorkirálynak nevezték úri körökben, ez talán magasabb rang, mint a vásárolt nemesi előnév és a bárói címük, Ferenc József adta nekik, emezt az ezernyolcszázas évek végén, amazt a huszadik század kezdetén.

Első nekifutásra fordítva képzeltek el a házat, a Duna felől francia udvarral, úgy több lakás nyílhatott volna a parkra és a folyóra. A főbejárat az eredeti vázlatokon még a dunai oldalon volt. Tetőkertet álmodtak legfölülre, esetleg bárral, az alagsor-földszint-félemelet szintekre pedig filmszínházat. A végső tervből a mozi kimaradt, megnőtt viszont a kávéház alapterülete. Az épületet a kor minden technikai vívmányával felszerel-

ték. A lakásokat belső telefonvonal kötötte össze egymással és a recepcióval, még valamiféle kezdetleges léghűtést is kialakítottak, pontosabban légcserélést, a hetedik emeleten működött a nagy teljesítményű szivattyú, a kinti levegőt küldte szét az összes mellékhelyiségbe, fémrácsokkal fedett kürtőkön át.

A 38. számú ház hatodik emeletén a nagy saroklakásba Hofstätter Béla költözött. A 40.-ben a lelegegészségesebb, Dunára néző otthont az épület felső szintjén báró Hatvany Lajos megtartotta magának. A tágas teraszra néhány magasra növő fát rendelt, tölgykádakban. A körülbelül negyven centi széles zárt kőkerlát derékmagasságig mindent eltakart, így a folyóparti ösvényről a báméskodók azt hitték, csoda történt, az erkély kövezetéből nőtték ki azok a lombos fák, talán juharok. A Hatvany-Deutsch család mindig nagy becsben tartotta a természetet és az erdőket. Többben sok holdas uradalmaikhoz tartozó kastélyuk kertjében gyűjtötték Európa különböző fáit. Ezeket a szocializmus nem őrizte meg, zömüket kivágták tüzelőnek vagy építőanyagként. Nem tudták, vagy nem törődtek azzal, hogy a növények ugyanúgy sírnak, mint az emberek.

* * * * *